

взаємовідносини по Подільській духовній семінарії. Тому, перебуваючи в еміграції, Олена Володимирівна, Ісидора Петрівна та Марія Павлівна досить «часто й радо зустрічались, – їхнім розмовам, кажуть, не було кінця. Поза очі їх називали «київською старовиною» [7, с. 8]. Всі вони мали особистий трагічний досвід життя в СРСР. Так чоловік Олени Чехівської (Сіцінської) – Володимир Чехівський та її дядько Євфимій Сіцінський, а також син Марії Юркевич, були репресовані у сфабрикованій ДПУ справі «Спілки визволення України (СВУ)» та її регіональних філій. А авторка досить важливих для біографії Лесі Українки спогадів «Колодяжне» («Наше Життя», 1952) та перекладів Ісидора Косач-Борисова [23], яка, будучи вченим агрономом, працювала в 1920-1930-их рр. у вищих навчальних закладах Києва, сама пізнала весь «гуманізм» більшовиків, побувавши в 1937-1940 рр. на засланні в сибірських концтаборах ГУЛАГу.

Отже, Лев Юркевич, як унікальна постать на тлі української історії та літератури початку ХХ ст., завдяки своєму таланту, працьовитості, витривалості й скромності, дуже багато зробив для української справи. У його біографії, немовби в дзеркалі, відбита вся недоля тогочасних українських політичних діячів і творчої інтелігенції, проте він твердо вірив, що настане час, коли Україна стане вільною державою і його політичний і творчий доробок стане у пригоді.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Юркевич Лев // Енциклопедія Українознавства-II (далі – ЕУ-II). – Львів: НТШ, 2000. – Т. 10. – С. 3945; 2. Лесинський В. Лев Юркевич. – Львів, 1927. – 27 с.; 3. Приходько В. Під сонцем Поділля. Спогади. Ч. 1. Вид. 4. – Нью-Йорк-Мюнхен: Криниця, 1967. – 184 с.; 4. Юркевич м. Юркевич Лев // Довідник з історії України (А–Я): Посібн. для серед. загальноосв. навч. закл. / За заг. ред. І.Підкови, Р.Шуста. – 2-е вид., доопр. і доп. – К.: Генеза, 2001. – С. 1112-1113; 5. Дорошенко Д. З історії української політичної думки за часів світової війни. – Прага, 1936; 6. Ленин В. О праве наций на самоопределение. / В кн. Ленин В.И. Избранные произведения: В 3-х т. – М.: Политиздат, 1982. – Т. 1. – С. 569-616; 7. Білокінь С.І. Джерела інформації з історії УАПЦ. / В кн. Другий Всеукраїнський Православний Церковний Собор УАПЦ 17-30 жовтня 1927 року. Документи і матеріали. / Упорядники: С.І. Білокінь, І.М. Преловська, І.М. Старовойтенко. – К., 2007. – С. 7-16; 8. Лист М.Недужої до Є.Сіцінського від 8 листопада 1928 р. Оригінал – 1 арк. Родинний архів А.М. Трембіцького; 9. «Дзвін» // ЕУ-II. – Львів: НТШ, 1993. – Т. 2. – С. 507; 10. «Наш Голос» // ЕУ-II. – Львів: НТШ, 1996. – Т. 5. – С. 1744; 11. Завальнюк О.М., Трембіцький А.М. Освітнянські ниви Євфимія Сіцінського // Освіта, наука і культура на Поділлі. Збірник наукових праць. – Кам.-Под.: Оіюм, 2003. – Т. 3. – С. 165-177; Трембіцький А. Є.І. Сіцінський: хроніка життєвого і творчого шляхів (1859-1937рр.) // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: Історичні науки. – Кам.-Под., 2003. – Т. 11. – С. 312-321; 12. Жуковський А. Українська Соціал-Демократична Робітничка Партія (УСДРП) // ЕУ-II. – Львів: НТШ, 2000. – Т. 9. – С. 3398-3399; 13. Герасименко В. З українського громадського руху на Поділлі. (1905-1917). (Пам'ять д-ра К.Г. Солухи) // За сто літ.: Матеріали з громадського і літературного життя України ХІХ і початків ХХ століття. / За ред. М.Грушевського. Кн. 5. – Х.-К., 1930. – С. 305-313. – / Записки Іст. секції Укр. Наук. Т-ва в Києві. – Т. XXXI; 14. ДАВО. – Ф. р. – 1941. – Оп.1. – Спр.20. – Арк. 95; 15. Короткий життєпис родини Приходьків, що народились і жили в бувшій Подільській губернії в роках 1884-1925. Склав Віктор Приходько 6 червня 1981 року. Рукопис. Копія – 23 арк. Родинний архів А.М. Трембіцького; 16. Жуковський А. РУП // ЕУ-II. – Львів: НТШ, 1998. – Т. 7. – С. 2641-2642; 17. Ігнатуша О. Чехівський Володимир Мусійович // Довідник з історії України (А–Я): Посібн. для серед. загальноосв. навч. закл. / За заг. ред. І.Підкови, Р.Шуста. – 2-е вид., доопр. і доп. – К.: Генеза, 2001. – С. 1048; 18. «Боротьба» // ЕУ-II. – К.: Глобус, 1993. – Т. 1. – С. 163; 19. Левинський Володимир // ЕУ-II. – Львів: НТШ, 1994. – Т. 4. – С. 1263; 20. Синиця Н.М. Визначні бібліографи-краєзнавці Хмельниччини ХХ ст. // Духовні витоки Поділля: творці історії краю. Мат. міжн. наук.-практ. конф. – Кам.-Под., Хмельницький, 1994. – С. 30-33; 21. Інформаційний Огляд дослідно-краєзнавчої праці на Поділлі. Видає Кабінет виучування Поділля Вінницької Філії Всенародної Б-ки України при Українській Академії Наук. – Ч. 2. – На 1 грудня 1926 р. – С. VII; 22. Недужа Оксана // ЕУ-II. – Львів: НТШ, 1994. – Т. 5. – С. 1749; 23. Косач-Борисова Ісидора // ЕУ-II. – Львів: НТШ, 1994. – Т. 3. – С. 1144.

О.О. Єгоршина

ЛІДЕРИ УКРАЇНСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ У ЗДІЙСНЕННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

Утвердження української державності дало поштовх процесові відродження національної історії, повернення їй несправедливо забутих або навмисне вилучених імен громадських, політичних та культурних діячів, передусім представників інтелігенції, найактивніших суб'єктів суспільних перетворень. Доба визвольних змагань в Україні 1917-1921 рр. дала змогу проявити себе свідомій частині української інтелігенції, яка стала ініціатором розгортання національно-визвольного руху, провідною силою в утворенні Центральної Ради, формуванні її виконавчих органів. Багато проблем,

.....
притаманних розвитку тогочасного суспільства, є актуальними і для сьогодення, тому цей період постійно привертає пильну увагу як фахівців, так і представників громадських і культурних кіл суспільства.

До них можна віднести питання продовольчої політики УЦР та зокрема участі українських кооператорів в її здійсненні. Українська кооперація є невід'ємною частиною громадсько-політичного руху, її становлення відбувалося за безпосередньою участю ліберально-демократичної інтелігенції, яка цілком свідомо шукала в ній економічної бази для національно-визвольної боротьби [1, с. 64].

Слід зазначити, що рівень дослідження продовольчої політики в означений період все ще недостатній. Політико-правовий аналіз діяльності уряду УНР, у тому числі й Міністерства продовольчих справ, подає монографія О. Мироненка [2]. Деякі відомості містять праці О.Л. Копиленка [3], В.Ф. Верстюка та Т.С. Осташко [4], О. Кудлай [5]. Джерельну базу даної розвідки становлять мемуари діячів УЦР – В. Винниченка [6], Д. Дорошенка [7], В. Кедровського [8], І. Фещенка-Чопівського [9] та ін. Серед них на особливу увагу заслуговують спогади М. Ковалевського [10] – міністра продовольчих справ за часів УНР. Цінні документальні матеріали з цього питання містить збірка «Українська Центральна Рада. Документи і матеріали [11], а також фонд 2197 Центрального державного архіву вищих органів влади і управління [12].

Пропонована стаття має на меті розглянути продовольчий аспект діяльності лідерів української кооперації, які займали керівні посади в Генеральному секретаріаті УЦР.

Майже від початку утворення перед Центральною Радою постало питання, чи може вона, як коаліційний орган різних партій, кожна з яких має власну економічну платформу, займатися розв'язанням економічних проблем, чи повинна зосередитись виключно на політичних справах. Це питання було остаточно вирішено на Третіх загальних зборах УЦР 7 травня 1917 р. Вечірнє засідання було цілком присвячене обговоренню економічної політики Тимчасового уряду щодо України [11, т. 1, с. 82]. Доповідь зробив відомий економіст, доцент Київського політехнічного інституту С. Веселовський, один з фундаторів та керівників заснованого у березні 1917 р. Українського технічно-агрономічного товариства «Праця», яке об'єднало українську науково-технічну інтелігенцію та кооперативних діячів. Серед завдань товариства було, зокрема, вивчення та аналіз стану економіки України, розроблення планів її розвитку, й саме цей напрямок роботи очолював С. Веселовський [4, с. 73].

При обговоренні його доповіді рішучу позицію зайняв М. Ковалевський, лідер УПСР, голова ЦК Селянської спілки, редактор масової української газети «Народна воля». Він наголосив, що політика тісно пов'язана з економікою і тому Центральній Раді не вдасться оминати економічних питань, інакше, без економічного підґрунтя, її політична програма повисне в повітрі [11, т. 1, с. 83].

М. Ковалевський, після виключення з економічного відділу Київського комерційного інституту за революційну діяльність, з 1914 р. працював інструктором кооперації Полтавського губернського земства. Перебуваючи на цій посаді, він постійно їздив по селах повіту, надаючи допомогу сільським кооператорам, тому добре усвідомлював важливість суто економічних питань. Він також мав і практичний досвід роботи з розв'язання саме продовольчих проблем: як член правління Полтавського союзу кредитових товариств та Полтавського Союзбанку він входив до Полтавського комітету з боротьби зі спекуляцією та подолання харчової кризи, що був організований на початку I Світової війни [10, с. 235].

У той же час посаду інструктора кооперації при Полтавському земстві обіймав відомий згодом вчений-економіст Б. Мартос. За спогадами М. Ковалевського, він мав великий вплив на культурне життя Полтавщини, був великим популяризатором кооперативних ідей, викладав їх дуже ясно, тому що за фахом був математиком. Б. Мартос вважав кооперацію єдиним шляхом відродження українського народу, намагався на відповідальні посади висувати українців [9, с. 200-201]. У 1917 р. він став головою ради Дніпросоюзу, що об'єднав близько 8 тисяч кооперативних споживчих організацій; у 1918 р. очолив управу Київського кооперативного комітету, став одним із засновників Кооперативного інституту в Києві [4, с. 122-123].

Саме М. Ковалевському і Б. Матросу судилося очолити продовольчу справу в Україні: першому – за часів УНР, другому – за часів Гетьманату П. Скоропадського.

15 червня 1917 р. на засіданні Комітету Центральної Ради було сформовано орган української виконавчої влади, що отримав назву Генерального секретаріату і мав «завідувати справами внутрішніми, фінансовими, продовольчими, земельними, хліборобськими, міжнаціональними й іншими в межах України й виконувати всі постанови Центральної Ради, які цих справ торкаються».

Ця владна інституція складалася з восьми генеральних секретарств, серед яких було і Секретарство продовольчих (харчових) справ.

Його очолив М. М. Стасюк – відомий політичний і кооперативний діяч, товариш голови ЦК Селянської спілки, член УПСР. За свідченням М. Ковалевського, він «походив із кооперативної школи Х. Барановського і кілька років працював під його керівництвом як інструктор кредитової кооперації на Київщині. ...В сільській і кооперативній праці він був першорядним організатором» [10, с. 387].

26 червня 1917 р. на V сесії УЦР В. Винниченко зачитав першу Декларацію Генерального секретаріату, в якій були окреслені основні напрямки та принципи його діяльності. Стосовно продовольчої справи, Генеральний секретаріат проголошував, що своїм основним завданням він вважає об'єднати роботу всіх продовольчих органів в Україні та запровадити планомірність, якої їй досі бракувало. На Генеральне секретарство продовольчих справ покладалися наступні завдання: заснування Всеукраїнського продовольчого комітету, який має забезпечити автономію Україні в продовольчій справі та подбати про відповідне постачання українським хліборобам потрібних у їх господарствах продуктів та знаряддя [11, т. 1, с. 159].

Як відомо, Тимчасовий уряд відкинув Статут Генерального секретаріату, затверджений Малою Радою 1 липня 1917 р. [11, т. 1, с. 180] та виробив так звану «Тимчасову Інструкцію Генеральному Секретаріатові Тимчасового Уряду на Україні», яка значно обмежувала його компетенцію. Зокрема, кількість генеральних секретарств скорочувалася з 14 до 9, серед них, завдяки жорсткій позиції російського міністра землеробства В. Чернова, скасовувалось і Секретарство продовольчих справ.

Проте незабаром саме життя довело необхідність створення спеціального українського органу з розв'язання продовольчої проблеми. 27 серпня 1917 р. відбулося засідання Малої Ради, присвячене ситуації з продовольством в Україні. Як відомо, 25 березня 1917 р. Тимчасовий уряд прийняв закон про хлібну монополію [13, с. 59]. Через це виникла невідповідність між твердими цінами на хліб, встановленими урядом, та його дійсною собівартістю, і в той же час зросли ціни на залізо, шкіряні та мануфактурні вироби [11, т. 1, с. 267].

Б. Мартос наголосив на ролі, яку може й повинен відіграти Український центральний кооперативний комітет у справі налагодження товарообміну між містом і селом, зокрема у справі розподілу мануфактури між селянами. Також він зажадав, щоб Центральна Рада висловила протест проти реквізицій продовольства, які проводилися за наказом Верховного головнокомандуючого збройними силами Росії генерала Л. Корнілова і мали грабінницький характер [11, т. 1, с. 268].

Рішучу позицію зайняв генеральний секретар фінансів Х. Барановський, висловившись за скасування хлібної монополії і проти введення твердих цін на мануфактуру [11, т. 1, с. 268]. Виходець з бідної селянської родини на Київщині, талановитий кооператор-самоук, Х. Барановський добре знав психологію та потреби селянства. За свідченням М. Ковалевського, його професійна діяльність почалася зі створення кооперативу в своєму селі і поступово поширилася на всю Київщину. Із створеної ним сітки кооперативних організацій постав Київський союз кредитових товариств, що одразу зайняв керуюче становище в економічному житті регіону і став зразком для кооператорів інших частин України [10, с. 217]. У 1907 р. Х. Барановський заснував і протягом 10 років очолював Союзбанк – центральну українську установу дрібного кредиту в Києві, з 1917 р. став головою управи Українського народного кооперативного банку. Всеукраїнський національний конгрес обрав його членом УЦР від кооперативних організацій [4, с. 66]. М. Ковалевський зазначав, що «на порозі революції 1917 р. він приступив до здійснення великих і перспективних планів економічної організації цілої України. ...Він не ангажувався в політичному житті і не афішував своєї української свідомості участю в концертах та виставах, зате систематично працював над національним освідченням народних мас. ...Щороку він ангажував тисячі карбованців на українські культурні цілі» [10, с. 217-218].

М. Стасюк звернув увагу на новий, загрозливий для продовольчої справи факт, а саме на появу в українських губерніях російських контрабандистів, які підвищують ціни на хліб (замість 3 крб., за пуд, встановлених Тимчасовим урядом дають 15 крб.) та вивозять його цілими вагонами [11, т. 1, с. 268].

У дебатах взяв участь відомий економіст, активний організатор кооперативних товариств і спілок М. Порш. Він наголосив на тому, що продовольче питання є основним і Генеральний секретаріат мусить опрацювати планомірну програму діяльності в цьому напрямку [11, т. 1, с. 269].

С. Веселовський запропонував передати продовольчу справу до спеціальної комісії. Його пропозицію активно підтримав Б. Мартос. Було обрано комісію з 13 осіб, серед яких були Б. Мартос, М. Порш, М. Стасюк, Х. Барановський, с. Веселовський [11, т. 1, с. 269].

Восени 1917 р. ситуація з продовольством стала критичною, про що повідомляли губернські комісари [7, с. 116]. 20 вересня на засіданні Генерального Секретаріату було знов порушено питання про необхідність негайного створення секретарства продовольчих справ [11, т. 1, с. 314]. 30 жовтня Генеральний Секретаріат був доповнений тимчасовими генеральними комісарами у справах військових, праці, шляхів, торгу і промисловості, судових і продовольчих [11, т. 1, с. 375]. Посаду генерального комісара (згодом генерального секретаря та народного міністра) продовольчих справ обійняв М. Ковалевський і перебував на ній до останнього дня існування УЦР [4, с. 104].

3 листопада за його пропозицією було затверджено посади товаришів генерального комісара з продовольчих справ, які обійняли М. Стасюк та Д. Коліух [11, т. 1, с. 390]. Останній також був відомим українським кооператором. Виходець з бідної селянської родини, він, як і Х. Барановський, здобув високий авторитет кооперативного діяча завдяки природним здібностям та самоосвіті. Протягом 1917-1920 рр. Д. Коліух очолював правління Дніпросоюзу, був головою Київського міського продовольчого комітету, брав участь в організації та проведенні кооперативних з'їздів [4, с. 107].

Згодом М. Ковалевський запросив на посаду товариша генерального секретаря продовольчих справ Т. Білоненко, з яким тісно співпрацював під час кооперативної діяльності на Полтавщині. Т. Білоненко був керівником торговельного відділу Сільськогосподарського товариства в Константинограді. За свідченням М. Ковалевського, він «не скінчив жодної школи, але його досвід і знання торговельних справ сільськогосподарської кооперації були надзвичайні» [10, с. 203].

У листопаді-грудні нагальними завданнями Секретарства продовольчих справ були: введення цукрової монополії в Україні, постачання продовольства арміям Західного та Північного фронтів, російським губерніям, боротьба з контрабандою хліба, постачання сільськогосподарських машин, шкіряних та залізних виробів селянам та багато інших.

22-23 грудня 1917 р. в Києві був проведений продовольчий з'їзд під головуванням Д. Коліуха. Серед інших, з'їзд прийняв рішення про постачання на село предметів першої необхідності в обмін на продовольство за допомогою кооперативних організацій [12, спр. 3, арк. 62].

Під час більшовицької окупації Києва М. Ковалевський деякий час залишався в Києві під личиною продавця молочарні на Малій Васильківській, координуючи діяльність підпільних груп. Через довірених осіб, які лишилися в Міністерстві продовольчих справ, йому вдалося блокувати деякі розпорядження більшовицького комісара А. Гриневича, зокрема, про вивезення з Києва великої партії збіжжя [10, с. 372-376].

Після повернення 9 березня 1918 р. уряду УНР до Києва короткий час обов'язки міністра харчових справ було доручено виконувати Д. Коліуху [11, т. 2, с. 192], але вже 19 березня М. Ковалевський об'єднав дві посади – міністра земельних справ і продовольства [11, т. 2, с. 215].

У цей час на перше місце діяльності уряду вийшло завдання постачання Центральним державам хліба та сільськогосподарської продукції згідно з умовами Брестського мирного договору. З метою вивчення економічного аспекту договору при Раді народних міністрів у березні 1918 р. працювала Державна комісія з товарообміну з країнами Четверного союзу. Головою комісії було призначено М. Порша, підкомісію з експорту продовольства очолив Х. Барановський, хлібну, а згодом і підкомісію з постачання збіжжя – Д. Коліух [12, спр. 125, арк. 1, 29].

22 березня уряд доручив М. Ковалевському вести всі переговори з постачання продовольства країнам Четверного союзу [11, т. 2, с. 222].

Для упорядкування справи хлібопостачання у квітні 1918 р. була створена спеціальна інституція – Державне хлібне бюро. Представником міністерства в раду і правління бюро був призначений Т. Білоненко, консультантом зі статистико-економічних питань – С. Веселовський [12, спр. 146, арк. 4].

23 квітня 1918 р. М. Порш підписав від України Господарський договір між УНР, Німеччиною та Австро-Угорщиною [4, с. 150]. Того ж дня було прийнято рішення делегувати Д. Коліуха за кордон від комісії торгу і промисловості для ознайомлення з економічним станом Німеччини, Австро-Угорщини, Туреччини та Болгарії і для виконання завдань міністерства [12, спр. 121А, арк. 95].

Наведені факти беззаперечно свідчать про вагомість продовольчого питання в економічній і політичній діяльності Центральної Ради. Провідна роль у його вирішенні належала лідерам

української кооперації, які обіймали керівні посади у Генеральному секретаріаті й насамперед у Міністерстві продовольчих справ. Перспективним напрямком у подальшому дослідженні даної проблеми може бути продовження аналізу співпраці державних органів влади з кооперативними організаціями, а також внеску окремих кооперативних діячів у вирішення продовольчого питання.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Касьянов Г.В. Українська інтелігенція на рубежі XIX-XX ст.: соціально-політичний портрет. – К.: Либідь, 1993. – 176 с.; 2. Мироненко О.М. Світоч української державності. Політико-правовий аналіз діяльності Центральної Ради. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Академія правових наук України, 1995. – 327 с.; 3. Копиленко О.Л. «Сто днів» Центральної Ради. – К.: Україна, 1992. – 204 с.; 4. Верстюк В.Ф., Осташко Т.С. Діячі Центральної Ради: Біографічний довідник. – К., 1998. – 254 с.; 5. Кудлай О.Б. Боротьба навколо прийняття Тимчасової Інструкції Генеральному Секретаріатові Тимчасового Уряду на Україні на ІУ сесії Української Центральної Ради // Український історичний журнал. – 1997. - № 5. – С. 80-86; 6. Винниченко В. Відродження нації. – К.; Відень, 1930. – Ч. 1-3; 7. Дорошенко Д. Історія України. 1917-1923 рр. В двох томах. – Т. 1. – К.: Темпора, 2002 – 320 с.; 8. Кедровський В. 1917 рік. – Вінніпег, 1967. – 526 с.; 9. Феценко-Чопівський І. Хроніка мого життя: Спогади міністра Центральної Ради та Директорії. – Житомир, 1992. – 124 с.; 10. Ковалевський М. При джерелах боротьби. Спомини, враження, рефлексії. – Інсбрук, 1966. – 719 с.; 11. Українська Центральна Рада: Документи і матеріали. У двох томах. – Т. 1. 4 березня – 9 грудня 1917 р. – К.: Наукова думка, 1996. – 589 с.; Т. 2. 10 грудня 1917 р. – 29 квітня 1918 р. – К.: Наукова думка. 1997. – 422 с.; 12. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України. – Ф. 2197. – Оп. 1; 13. Кондратьев Н.Д. Рынок хлебов и его регулирование во время войны и в годы революции. М.: Наука, 1991. – 487с.

М.В. Потапенко

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЛЬСЬКИХ СТУДЕНТСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ТЕРИТОРІЇ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ У БЕРЕЗНІ 1917 – КВІТНІ 1918 РР.*

Маловивченим аспектом суспільно-політичного життя польського населення Наддніпрянської України в добу Центральної ради є розвиток польського молодіжного руху.

Одним з перших на його важливості наголосив польський історик Г. Яблонський. Він вказав на те, що значна частина активних діячів польського суспільно-політичного життя Наддніпрянщини, яка приймала активну участь у революційних процесах, мала безпосередню причетність до діяльності польських молодіжних організацій [8, s.21]. У сучасній польській історичній науці також загально визнаним є твердження про високий рівень політизації польського студентського руху, а також про безпосередню участь польської академічної молоді у діяльності політичних сил, що репрезентували польське населення. Окремі з них мали сталі контакти з партіями, й почасти навіть виступали ґрунтом утворення нових політичних сил. Зокрема, на цьому наголошують А. Мьодовський [18] та Г. Бартошевіч [2]. Особливе місце займає також публікація Д. Сули, в якій спеціальну увагу присвячено діяльності польських молодіжних організацій в м. Києві у 1914–1917 рр. [26]. У вітчизняній історичній науці питання діяльності польських молодіжних організацій не виокремилось в окремий предмет досліджень.

Слід наголосити, що наукова розробка цієї проблеми має суттєву проблему, яка пов'язана з наявною джерельною базою. Її основою лишаються спогади, або наукові розвідки самих учасників польського молодіжного руху на території Наддніпрянської України у вказаний час. Серед них слід назвати в першу чергу роботи С. Седлячека [24], Г. Гласса [3; 4], В. Вержейського [28], В. Некраша [19]. В умовах поляризації та гострого ідеологічного протистояння в середовищі польських молодіжних організацій свідчення таких джерел почасти мають суб'єктивний характер.

У пропонованій статті ми формуємо завдання комплексного аналізу розвитку польського студентського руху на території Наддніпрянської України в добу Центральної ради (березень 1917 – квітень 1918 рр.), визначення його структури, встановлення особливостей внутрішніх стосунків та зв'язків з польськими політичними силами, що діяли в регіоні у окреслений період.

Польський молодіжний рух на території Наддніпрянської України мав тривалу історію, остаточно його організаційне становлення відбулось у II половині XIX століття, коли після придушення польського повстання 1863 р. почалось формування перших молодіжних патріотичних організацій – студентської «Корпорації» та «Учнівської корпорації». На початку XX століття

* Публікація підготовлена до друку за сприяння та фінансової підтримки Каси ім. Ю. Мьяновського та Нафтового концерну «Орлен» (Республіка Польща).